

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עמ"נ 16-07-25532 פלוגית נ' משרד הפנים

תיק חיצוני: 1396-14

בפני כבוד השופטת נאוה בן אור

המעוררת

פלוגית

על ידי ב"כ עו"ד מעיין נייזנה

נגד

המשיב

משרד הפנים

באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים (אזרחי),
עו"ד מיכל שלם

פסק דין

העתירה

מנכ"ל רשות האוכלוסין וההגירה דחה את בקשתה של המערערת למתן מעמד בישראל מטעמים הומניטריים. ערר שהגישה לבית הדין לעררים (כב' הדיין א' אור) נדחה בפסק דין מיום 1.6.2016 (ערר י-ם) 1396-14, ונקבע כי על המערערת לעזוב את הארץ יחד עם בנה. מכאן הערעור שלפני. בערעורה, מבקשת המערערת כי בית המשפט יורה על ביטול פסק הדין ועל הענקת רישיון לשיבת ארעי מסוג א/5. לחלופין, מבקשת המערערת כי בית המשפט יורה למשיב לחדש את האשרה ורישיון העבודה מסוג ב/1 בשל היעדר אפשרות מעשית להרחיקה למדינת אזרחותה.

בד בבד עם הגשת העתירה הגישה המערערת בקשה לצו ביניים. ביום 13.7.2016 הוריתי על מתן צו ביניים לפיו לא תורחק המערערת מישראל ולא יינקטו נגדה צעדי אכיפה לשם הרחקתה, וזאת עד להכרעה בערעור. לצד זאת, דחיתי את בקשת המערערת למתן רישיון ישיבה זמני, באשר מדובר בצו עשה שיש בו משום שינוי מעמדה של המערערת בישראל.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עמ"נ 16-07-25532 פלוגית נ' משרד הפנים

תיק חיצוני: 1396-14

רקע

1. המערערת, ילידת [REDACTED], נתינת ניז'ר, הסתננה לישראל דרך גבול מצרים ב-2009 [REDACTED] המערערת נולדה בסודן לאב נוצרי ממוצא סודני ולאם מוסלמית ממוצא ניז'רי, אשר המירה את דתה לנצרות. המערערת התגוררה עם משפחתה בניז'ר מאז היותה בת שנתיים, גודלה וחונכה כנוצרית. אחיה ואביה נפטרו בילדותה, ובחיותה כבת 21 נפטרה גם אמה. לאחר פטירת האם, נותרה ללא קרובי משפחה תומכים ואולצה לעזוב את בית דודה - המוסלמי - כשהיא ללא קורת גג אחרת.
2. סיפור הגעת המערערת לישראל מגולל מסכת התעללויות קשה. לאחר שעזבה את מקום מגוריה בניז'ר הגיעה לציאד. שם שהתה שבוע, ומשם הועברה לסודן. בסודן, נמסרה המערערת לידי גבר שחחזיק אותה בתנאים קשים, התעלל בה, ואנס אותה באכזריות. לאחר שלושה שבועות, הועברה לסיני. גם שם הוחזקה בתנאים קשים ועברה מעשי אונס במשך 23 ימים.
3. ב-2009 [REDACTED] עברה המערערת את הגבול לישראל ונעצרה סמוך לאחר מכן. עם מעצרה, נשלחה למתקן "סחרונים" שבקציעות, בו שהתה במשך למעלה משנה וארבע חודשים. במהלך שהייתה במשמורת, הגישה המערערת בקשה לקבלת מקלט מדיני בישראל. בבקשתה לא מסרה פרט כלשהו על מסכת ההתעללויות שחוותה בדרך לישראל וטענה כי גורשה מבית דודה בשל סכסוך משפחתי ושהגיעה לישראל בעצתו של מכר אותו פגשה באקראי. המכר סיפר לה על המדינה ואף מימן את נסיעתה לכאן. בסיום הריאיון הוסיפה כי אינה נרדפת על ידי איש בניג'ר וכי תכלית הגעתה לישראל הייתה לעבוד ולפתוח בחיים חדשים. אין תמה, שבקשתה סורבה ב-29.9.2009, ובקשתה לעיון חוזר בהחלטתה זו נדחתה ב-16.2.2010.
4. אלא שב-3.10.2010 התקבל אישור ממשטרת ישראל כי קיימת ראשית ראיה לכך שהמערערת היא קורבן של עבירות לפי חוק איסור סחר בבני אדם (תיקוני חקיקה), תשס"ז-2006. משכך, שוחררה המערערת מן המשמורת בה הייתה נתונה והועברה ב-5.10.2010 למקלט לנשים שזוכרו כקורבנות סחר. עם העברתה למקלט, התחייבה המערערת לצאת את

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עמ"נ 16-07-25532 פלוגית נ' משרד הפנים

תיק חיצוני: 14-1396

הארץ בתום מתן עדותה נגד מעורבים בעבירות האמורות. במהלך אוקטובר 2012 עברה המערערת לדירת מעבר.

5. ב-13.12.2010 פנתה המערערת למשיב בבקשה כי יינתן לה רישיון ישיבה מסוג ב/1 מכוח "נוהל הטיפול במתן מעמד לנפגעי עבדות וסחר בבני אדם לעבדות ועבדות כפייה". בבקשה ציינה באת כוחה דאז כי תכלית הבקשה שיקום ומציאת עבודה, על מנת להתזר למערערת את כבודה כאדם, לעבוד במקום עבודה בטוח בישראל ולסייע לה לשוב למדינת מוצאה. ב-30.7.2012 נתן המשיב בידי המערערת אישור כי לא יינקטו הליכי אכיפה נגדה. או אז השתלבה המערערת בעבודה כמטפלת בקשישים. האישור הוארך עד 31.1.2013.

הנה כי כן, נראה כי מלכתחילה כוונת המערערת ומי שהתגייס לסייע לה הייתה לאפשר את שהותה בישראל במשך תקופה מוגבלת, שבסופה תשוב לניזר.

6. עם זאת, ב-14.1.2013 הגישה המערערת בקשה להסדרת מעמדה בישראל בהתבסס על טעמים הומניטריים מיוחדים. כמו כן הגישה בקשה למתן רישיון ישיבה עד להחלטת הוועדה הבינמשרדית בבקשתה העיקרית. בבקשה מפורטות נסיבות חייה בניזר עד שנאלצה לעזוב את בית דודה, כך גם מפורטת מסכת ההתעללויות שעברה עד שהצליחה להסתגל לישראל דרך הגבול עם מצרים. את הבקשה להסדיר את מעמדה בישראל נימקה המערערת בכך שחזרתה לניזר, מקום בו אין לה משפחה תומכת, קורת גג או רכוש; מקום בו היא חשופה להתנכלות יום יומית על רקע דתה באין מגן לה, תקטע את התליך השיקומי המוצלח שעברה בישראל ולא מן הנמנע שתהפך טרף קל לסרסורים ולדרי רחוב בנסיבות אלה. בשל ההתעללות הקשה שחוותה לא תוכל לעמוד פעם נוספת בפני התעללות כזו. בהקשר זה נטען, כי מדינת ישראל, שחתמה ואישרה את הפרוטוקול למניעה, לדיכוי ולהענשה על סחר בבני אדם ("פרוטוקול פאלרמו"), מחויבת (מכוחו של סעיף 2)8 לפרוטוקול) להתחשב במצבו של קורבן סחר ועבדות, עת היא שוקלת את החזרתו למדינת מוצאו. החזרתה של המערערת לניזר כשהיא מחוסרת כל תמיכה, תעמוד, אפוא, בניגוד להתחייבות שמדינת ישראל נטלה על עצמה. עוד טענה, כי ממילא אין אפשרות מעשית להרחיקה לניזר, באשר אין לה מסמכי נסיעה ומדינת ישראל אינה מקיימת קשרים דיפלומטיים עם מדינה זו.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עמ"נ 16-07-25532 פלוגית נ' משרד הפנים

תיק חיצוני: 14-1396

ב- 6.3.2014 התקבלה החלטת המשיב, בה נדחתה בקשת המערערת למעמד בישראל, לאחר שנועץ בוועדה הבינמשרדית לעניינים הומניטאריים. את החלטתו מנמק המשיב בכך שמטרתה של מדיניות רשות האוכלוסין וההגירה בעניין מתן הגנה לקרבנות סחר בבני אדם היא לאפשר להם שחות בישראל לתקופה מוגבלת, על מנת לשקם את עצמם ולהתבסס, בטרם יחזרו לארץ מוצאם. המערערת מימשה את זכותה לתקופת שיקום, במהלכה זכתה לפגישות טיפוליות, לטיפול רפואי ולפעילויות העשרה והכשרה. עוד נאמר בהחלטה, כי המעמד המוענק לקורבן סחר בשל טעמים הומניטאריים הוא זמני בלבד ואין תכליתו לאפשר השתקעות בישראל. על כל אלה צוין, כי המערערת לא הראתה זיקות חריגות המצדיקות את המשך שהייתה בישראל, וכי עצם שהותה הממושכת כאן אינה מהווה, כשלעצמה, טעם הומניטארי יוצא דופן המצדיק מתן מעמד.

בד בבד עם החלטה זו ובשים לב לנסיבות חייה, ניתן למערערת רישיון ישיבה מסוג ב/1 למשך ששה חודשים לשם התארגנות ליציאה מישראל. רישיון זה הוארך עד ל- 13.9.2014.

המערערת לא השלימה עם ההחלטה, והגישה ערר לבית הדין לעררים.

יש להוסיף, כי בעוד ההליכים בבית הדין לעררים תלויים ועומדים, ילדה המערערת בן [REDACTED] על פי האמור בעתירה, אבי הילד הוא [REDACTED] המתגורר בתל-אביב ושומר על קשר רציף עם המערערת ועם בנם. במהלך הדיון בערעור שלפני התברר כי המערערת בהריון פעם נוספת.

פסק דינו של בית הדין לעררים

7. בפסק דינו מ- 1.6.2016, דחה בית הדין לעררים את עררה של המערערת.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עמ"נ 25532-07-16 פלוגית נ' משרד הפנים

תיק חיצוני: 14-1396

לעניין טענת המערער בדבר העדר האפשרות להרחיקה לארצה מאחר ואין בידיה מסמכי נסיעה ומשלא מתקיימים יחסים דיפלומטיים בין ישראל לניז'ר, קבע בית הדין כי אין זה מסוג השיקולים שעל הוועדה הבינמשרדית לבחון במסגרת שיקוליה. השאלה האם ניתן מבחינה מעשית להרחיק אדם לארצו, בהעדר מניעה לכך על פי דין, אינה שייכת לתחום ההומניטרי אלא לתחום האכיפה. בית הדין הוסיף, כי המערער לא הגישה בקשה להכיר בה כמחוסרת אזרחות בהתאם ליינוהל הטיפול בנתין זר הטוען כי הנו מחוסר אזרחות או בהתאם לנוהל המוניטרי לתסרי אזרחות שהסתננו לישראל. ועוד קבע, כי לא הונחה תשתית עובדתית, שבגדרה הראתה המערער כי שיתפה פעולה לשם הרחקתה, לצורך בחינת הסוגיה.

בית הדין קיבל את עמדת המשיב לפיה נהג במערער כמי שחל עליה נוהל קורבנות סחר, ואף למעלה מכך. המערער זכתה לתקופת שיקום במשך למעלה משנתיים במסגרת המקלט לקורבנות סחר ובדירות מעבר. כמו כן, חרף דחיית בקשתה לקבל שנת שיקום, קיבלה המערער רישיון ישיבה זמני וזכתה בעוד שנה וחצי של שהייה בישראל.

בית הדין דחה גם את טענת המערער לפיה לא נבחנו טעמים הומניטריים כלליים בעניינה, וכי החלטת המשיב אינה מנומקת. בית הדין ציין את חוות הדעת של גורמים מקצועיים שונים מהם ניתן להתרשם כי מצבה הנפשי של המערער אינו דורש המשך טיפול שיקומי. עוד נאמר, כי אין ספק שחיייה של המערער בישראל טובים מהחיים שניהלה בארץ מוצאה אך אין בכך כדי להוות טעם הומניטרי מיוחד, שאם לא תאמר כן, הרי שכל אדם המגיע לישראל ממדינת עולם שלישי ומצא מגורים ועבודה בישראל, יהא זכאי למעמד מטעמים הומניטריים.

באשר לזיקת המערער לישראל קבע בית הדין, כי המערער לא הוכיחה שיצרה לעצמה מארג חיים כולל בישראל, שבעטיו ניתן לקבוע כי היא בעלת זיקות עומדות לישראל. בית הדין שקל את הטראומה שעברה המערער ואת שהותה בישראל כנסיבה מקלה, אך הגיע לכלל מסקנה לפיה מעבר לשיקום אשר הוענק למערער אין להעניק לה מעמד על מנת לאפשר לה השתלבות מלאה בישראל.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עמ"נ 25532-07-16 פלוגית נ' משרד הפנים

תיק חיצוני: 1396-14

כן קבע, כי אין מקום לכלול במסגרת בקשה על בסיס הומניטרי טענות אשר צריך היה לחולות במסגרת בקשה שהוגשה קודם לכן לקבלת מעמד של פליט בישראל. בהקשר זה ציין בית הדין, כי בראיון שנערך למעוררת על ידי יחידת מבקשי המקלט בחודש יולי 2009, לא טענה המעוררת כי בשל דתה הנוצרית סבלה מיחס קשה בארצה. מדברי המעוררת בראיון ה-RSD עולה כי חששה העיקרי לשוב לארצה נובע מכך שמדובר במדינה ענייה שבה נשים מופלות ובשל כך תתקשה להתפרנס.

נכח האמור, דחה בית הדין את הערר והורה למעוררת לעזוב את ישראל יחד עם בנה. בשולי פסק הדין ציין, כי היות שהמעוררת נולדה בסודן והיא בת לאב סודני נוצרי, אין להוציא מכלל אפשרות לנסות ולהסדיר את יציאתה של המעוררת לדרום סודן, בכפוף להסכמתה.

מכאן הערער שלפניי.

תמצית טענות הצדדים בערעור

8. לטענת המעוררת, שגה בית הדין כאשר התעלם מהנסיבות ההומניטריות החריגות בעניינה, מהטראומה הקשה שעברה, ומהסיכון הממשי הנשקף לה במדינת אורתותה. עוד שגה בית הדין כאשר התעלם מהחששות הקונקרטיים שהביעה המעוררת, במספר הזדמנויות שונות, מפני האפשרות שתיפול קורבן לסחר בבני אדם ולהתעללות מינית נוספת. כן נטען, כי בית הדין שגה בקבעו כי חששה העיקרי של המעוררת לחזור לארצה נובע מכך שמדובר במדינה עניה ביותר ובהיעדר משפחה תומכת שתקשה להתפרנס. לטענת המעוררת, חששה אינו אך קושי להתפרנס, אלא שכתוצאה ממצבה האישי תחווה שוב התעללות. בנוסף נטען, כי המעוררת אינה סוברת כי החשש מפני שיעבוד נוסף במדינתה הוא סיכון הנשקף לכלל הנשים, אלא שבשל נסיבותיה האישיות ופגיעותה המיוחדות, נשקפת לה סכנה ממשית.

המעוררת מפרטת בערעורה את משמעות היותה בת למיעוט נוצרי, בלא משפחה תומכת, אם חד הורית ורווקה - בארץ מוצאה. כך נטען, כי כבת למיעוט הנוצרי, סבלה בילדותה התנכלויות

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עמ"ע 25532-07-16 פלונית נ' משרד הפנים

תיק חיצוני: 1396-14

על רקע זה, לרבות אלימות פיזית, חרמות וכינויי גנאי פוגעניים. בהמשך לכך טוענת המערערת, כי גירושה לניז'ר יוביל להתנכלויות קשות כלפיה בהינתן היחס החברתי במדינה לאישה במצבה. נטען, כי אלימות כלפי נשים נפוצה בניז'ר, וכמוה אפליה נגד נשים בתעסוקה ובמסגרת ציבוריות. מעבר לכך טוענת היא, כי נשים וילדים נסחרים למטרות עבדות כפיה ולמתן שירותי מיין, וכי הממשלה אינה מגנה על אזרחיה מפני סכנות אלה. מציאות זו מהווה יסוד אובייקטיבי ברור לחששה של המערערת מפני הרחקתה למדינת אזרחותה. עוד לטענתה, המשיב לא ביסס את מסקנתו לפיה אין מניעה להחזירה לניז'ר. בגסיבות אלה, ומאחר שקיימת לכל הפחות אפשרות סבירה שהמערערת תעמוד מול פגיעה במקרה שתשוב לארץ מוצאה, יש לקבוע כי חששה מפני הרחקתה הוא פחד מבוסס היטב. לפיכך, מכוח האמנה הבינלאומית בדבר מעמדם של פליטים משנת 1951, מכוח עקרון אי החזרה, ומכוח הוראות הדין הבינלאומי העוסקות בסחר בבני אדם - חל איסור להרחיקה לניז'ר.

לטענת המערערת, בניגוד לקביעת בית הדין, העלתה את חששותיה המפורטים לעיל במספר הזדמנויות, אולם הם לא זכו להתייחסות בהליכים שניהל המשיב או בפסק הדין נשוא הערעור. אשר לקביעת בית הדין כי היה מקום להעלות את החשש במסגרת בקשת המקלט נטען, כי באותו מועד המערערת לא הצליחה להביא את עצמה לספר על הטרואומות שעברה ולא סביר כי בשלב זה יצופה ממנה להעלות את חששותיה מהתעללות דומה בעתיד. עם זאת, כבר בראשית שנת 2010, במכתב בו ביקשה לשקול מחדש את בקשת המקלט, הזכירה את החשש מפני ניצול מיני בארצה של צעירות יתומות.

עוד טוענת המערערת, כי שגה בית הדין שהתעלם מסוגיית הקושי המעשי בהרחקת המערערת לניז'ר, בקבעו כי אין מדובר בשיקול שעל הוועדה הבינמשרדית לשקול. לטענת המערערת, מצבו של אדם הנמצא במדינה זרה בלא אפשרות מעשית להרחיקו למדינת אזרחותו ובלא כל מעמד - שייך לתחום ההומניטרי. כמו כן נטען, כי אין זה ברור על יסוד מה טען המשיב כי אין מניעה להשיב את המערערת למדינת מוצאה, ולא הובאו כל תימוכין לכך.

לעניין האפשרות שאזכרה בשולי פסק הדין להחזרת המערערת לדרום סודן, נטען כי מדובר בהצעה שאינה מעשית ומכל מקום המערערת מתנגדת לה. המערערת עזבה את סודן כשמלאו לה שנתיים, אינה דוברת את השפה, אינה מכירה את המקום ואין לה שום קרובים או מכרים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עמ"ע 16-07-25532 פלוגית נ' משרד הפנים

תיק חיצוני: 14-1396

מעבר לכך, בשל המצב השורר כיום במדינה אין אפשרות להרחיקה לדרום סודן כעולה מהנחיות נציבות האו"ם לפליטים.

9. לטענת המשיב, דין הערעור להידחות, שכן אף שעברה של המערערת כולל מאורעות קשים ביותר שעברו עליה בדרכה לישראל, לא נמצא כי יש בהם כדי להוות טעם הומניטרי המצדיק מתן מעמד בישראל.

המשיב סבור, כי המערערת לא העלתה בבקשתה טעם הומניטרי המצדיק מתן מעמד בישראל, מלבד הטענה כי עברה התעללות מחוץ לגבולות ישראל. ביתס לקשיים אלה קיבלה המערערת מענה הומניטארי הולם במסגרת שהותה במקלט ובדירת מעבר, לרבות אישור תעסוקה. המשיב מציין, כי החלת המתווה שבנוהל על אלה שנפגעו מחוץ לגבולות ישראל (להבדיל מקרבנות סחר שעברו התעללות בתחומי מדינת ישראל) אינה ברורה מאלה והסיוע ניתן למערערת לפני משורת הדין. כמו כן, השיקום והסיוע שניתנו למערערת, גם על פי בקשתה שלה, ניתנו על מנת לאפשר לה לחזור למדינת מוצאה ולא על מנת שתשתקע בישראל.

אשר לטענות המערערת בדבר הסכנה הצפויה לה במדינת מוצאה טוען המשיב כי על אף סיפור הגעתה לישראל, לא נמצא כי קיימת סכנה כזו. החיפך הוא הנכון, המערערת ציינה בריאיון עובר לבקשת המקלט, כי אינה נרדפת במדינת מוצאה וכי הגיעה לישראל מטעמים כלכליים. המשיב מדגיש כי תיאורי המאורעות הקשים על ידי המערערת מתייחסים לתקופת מסעה למדינת ישראל, ולא לתקופת שהותה במדינת ארצותיה.

עוד טוען המשיב, כי הטענות שהועלו בערעור בעניין זה אינן מבוססות ולא חובאו בפני המשיב בזמן אמת, בעת שנבחנה בקשתה של המערערת למקלט מדיני. מעבר לכך נטען, כי הטעמים שמביאה המערערת נוגעים לכלל אוכלוסיית הנשים במדינת מוצאה. ואולם, קשיים בהם נתקלות נשים במדינת מוצאה של המערערת אינם מהווים הצדקה או טעמים הומניטאריים וככלל ניתן להניח כי עדיפה חשאייה במדינה מפותחת על פני מגורים במדינה מתפתחת.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עמ"נ 16-07-25532 פלוגית נ' משרד הפנים

תיק חיצוני: 14-1396

לעניין טענות המערערות אודות חיעוד האפשרות להרחיקה למדינת אזרחותה טוען המשיב, כי מוטב היה שטענות אלו לא היו מועלות. טענות אלו מלמדות, לשיטתו, על חוסר נכונות של המערערות, מלכתחילה, לכבד את ההחלטה המורה לה לעזוב את ישראל.

דיון והכרעה

אומר כבר עתה כי דין הערעור להתקבל במובן זה שעניינה של המערערות יוחזר לוועדה הבינמשרדית, על מנת שזו תדון בטענות המערערות בדבר הסכנה בהחזרתה למדינת אזרחותה.

10. ככלל, אין לזר זכות מוקנית לחיכנס למדינה, אלא אם הדבר נעשה כחוק, בפרט בהתאם לחוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952 (ע"מ 7546/07 פלוגי נ' שר הפנים, פסקה 16 (17.7.2012)). הסדרת מעמד מטעמים הומניטאריים נעשית בנסיבות מיוחדות, החריונות למדיניות הכללית של משרד הפנים, וניתנת לפנים משורת הדין (ע"מ 1692/11 לטיסיק אורלה נ' מדינת ישראל - משרד הפנים, פסקה 5 (9.11.2011)). משכך, נקודת המוצא בכל האמור במתן רישיון ישיבה או היתר שהייה בישראל מטעמים הומניטאריים, היא כי שיקול הדעת המסור לשר הפנים הוא רחב במיוחד (בג"ץ 5026/13 פלוגי נ' שר הפנים, פסקה 15 (10.6.2015); בג"ץ 1971/07 גלרי שירקוב נ' משרד הפנים - מינהל האוכלוסין, פסקה 17 (15.11.2012)). ברם, כמו כל הפעלה של סמכות מנהלית, אין מדובר בשיקול דעת מוחלט, ושיקול הדעת של שר הפנים לגבי מתן רישיון או אשרה, כאמור, נתון לביקורתו של בית המשפט: על שר הפנים להפעיל את שיקול דעתו בתום לב, בשוויון, במידתיות, בסבירות ועל יסוד שיקולים ענייניים (ע"מ 812/13 מינאליץ באוטיסטה נ' שר הפנים, פסקה 8 (21.1.2014); ע"מ 7163/11 סמר טהבוב נ' מדינת ישראל שר הפנים, פסקאות 11-12 (17.9.2013)).

11. האמנה הבינלאומית בדבר מעמדם של פליטים משנת 1951 מקנה למי שהוכר על ידי מדינת המקלט כ"פליט" שורה של הגנות, ובראשן הגנה מפני הרחקה למדינה בה נשקפת סכנה לחייו או לחירותו על רקע אחד הטעמים המנויים בה. מעבר להגנה הרחבה הניתנת למי שמוכר כפליט, מוכרת בדין הבינלאומי הגנה נוספת ומשלימה מפני הרחקה לארץ המוצא של אדם, אף אם אינו מוכר כפליט, וזאת מכוח העיקרון הכללי של "אי החזרה" (non-refoulement),

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עמ"ע 16-07-25532 פלוגית נ' משרד הפנים

תיק חיצוני: 1396-14

שמשמעותו כי מדינת ישראל לא תרחיק אדם למקום בו נשקפת סכנה לחייו או לחירותו (ראו: סעיף 33 לאמנה). עיקרון זה נובע אף מהדין הישראלי הפנימי, המכיר בערך האדם ובקדושת חייו בהתאם להוראות חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. כלומר, בשל עקרון "אי ההחזרה", אף אם אין אדם זכאי למעמד של פליט, יכול ולא ניתן יהיה להרחיקו למדינת מוצאו (ראו: בג"ץ 7146/12 ניט סרגי אדם נ' הכנסת, פסקה 8 לפסק דינה של כבי השופטת ע' ארבל (16.9.2013); ע"מ 7854/12 פלוגית נ' משרד הפנים, פסקאות 17-18 (25.8.2015)). אולם, גם במקרה זה הנטל על המבקש להוכיח כי אין קיימת לו סכנה לחייו או לחירותו בשונו לארצו (ראו: עת"מ (י-ס) 5445-08-12 פלוגי נ' משרד הפנים, פסקה 8 (17.10.2012); ע"מ 2244/12 פלוגית נ' משרד הפנים, פסקה 25 (21.8.2012)).

12. במסגרת הערעור, הרחיב המשיב בטענתו כי המדינה מילאה את חובתה בשיקום המערערת לאחר שנמצא כי קיימות ראשיות ראייה לכך שהיא קורבן של עבירות סחר בבני אדם. לכך מוסיף המשיב וטוען כי הסיוע שניתן למערערת היה לפני משורת הדין שכן היא לא הוכרה כקורבן סחר ומשום שאין זה מובן מאליו שהמדינה תעניק הגנה לקרבנות סחר שהעבירות כלפיהן בוצעו מחוץ לגבולות ישראל.

ספק בעיני אם צודק המשיב בטענתו לפיה אין קמה לישראל מחויבות כלפי מי שהוכר כקורבן סחר, כאשר העבירות כלפיו נעברו מחוץ לגבולות המדינה (וראו לעניין זה סעיף 9 ל"פרוטוקול פלרמו" שמדינת ישראל צד לו). אלא שאין צורך שאכריע בעניין, שהרי אין חולק כי המערערת, כפי שתואר לעיל, קיבלה סיוע בשיקומה.

השאלה שיש להכריע בה בענייננו היא האם המשיב, והוועדה הבינמשרדית בבואה לתת המלצה למשיב, בחנו די הצורך את הטענות בדבר הסיכון הנשקף למערערת היה ותגורש לניזר.

בענייננו, עיון בחלטת מנכ"ל המשיב לזרות את בקשת המערערת, אשר נסמכה על המלצת הוועדה הבינמשרדית, מעלה כי זו לא דנה בחששה של המערערת מפני החזרה למדינת מוצאה, בשל נסיבותיה הקונקרטיות. עיקר החנמקה נשענת על כך שהמערערת קיבלה מענה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עמ"נ 16-07-25532 פלוגית נ' משרד הפנים

תיק חיצוני: 1396-14

הומניטארי במסגרת השיקום שקיבלה בשל אירועי העבר שחוותה. גם המשיב בטענותיו בערעור התמקד בסיוע שניתן למערערות, ודחה את חששה של המערערות באורח כללי, בטענה כי מדובר בחשש המשותף לכלל הנשים בניז"ר. ואולם, המערערות הדגישה בערעורה כי חששה נובע בשל השתייכותה לקבוצת מיעוט הנרדפת במדינת מוצאה וכי מצבה המשפחתי מעמיד אותה בסיכון מוגבר. זאת ועוד. הוועדה הבינמשרדית לא דנה בהשלכת היותה של המערערות קורבן לעבירות סחר על עתידה במדינת מוצאה, לנוכח הטענה כי היא עלולה, בשל כך בלבד, להוות קורבן לנידוי ולרדיפה עם שובה וכי בהיעדר משפחה תומכת עלולה ליפול בשנית קורבן לסחר בבני אדם, על אחת כמה וכמה כאם חד הורית המשתייכת למיעוט דתי.

איני מתעלמת מכך שטענותיה המפורטות של המערערות בנוגע לסכנות להן היא צפויה, היה ותיאלץ לשוב לארצה, נטענו לראשונה בהודעת הערר שהוגשה מטעמה לבית הדין, בעוד שהבקשה שהונחה לפני הוועדה הבינמשרדית לא כללה אותו פרוט, הגם שהייתה בה התייחסות - גם אם לא נרחבת - לסיכון הנשקף לה, היה ותיאלץ לשוב לארצה. אלא שבדיני נפשות עסקין ומתחייבת בדיקה מעמיקה של טענות אלה.

13. אוסיף, כי אין בידי לקבל את עמדתו של בית הדין ככל שניתן בה משקל למועד בו העלתה המערערות לראשונה את חששותיה ואת סיפור מסעה לישראל. לעניין זה, ניתן להקיש מן ההלכות שנקבעו ביחס למועד בו מוסרת קורבן עבירות מין את גרסתה. לא אחת נקבע כי "כבישת עדות אופיינית לקורבנות עבירות מין, על-כן תלונה מאוחרת בעבירות מין אינה פוגעת במהימנות העדות" (ע"פ 4721/99 פלוגי נ' מדינת ישראל, פ"ד נה (1) 684, 692 (1999)). כך, העובדה שהמערערות לא סיפרה "בהודמנות הראשונה" את מסכת ההתעללויות שעברה ואת חששה מהתעללות דומה אם תשוב לארצה אינה פוגעת בהכרח באמינות דבריה. ברי כי הדבר תלוי בנסיבות כל מקרה ומקרה, וכי אין מדובר בכלל גורף.

מעבר לכך, יש לציין כי כבר בבקשה להערכה מחדש של בקשת המקלט בשנת 2010 העלתה המערערות את החשש מפני ניצול ושיעבוד מיני של נערות חסרות תמיכה בניז"ר. דהיינו, החשש של המערערות מפני חזרה לארצה עלה - גם אם בקווים כלליים - עוד לפני שהחלו ההליכים בבקשה למעמד מטעמים הומניטריים (ראו: נספח ע/14 לערעור; פרוטוקול הדיון מ-20.9.2016, עמ"נ 2 ש' 16-14). ועל כל אלה יש להדגיש, כי בסופו של דבר הוכרה המערערות

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עמ"נ 16-07-25532 פלוגית נ' משרד הפנים

תיק חינוכי: 14-1396

כקורבן לעבירת סחר ועברה תהליך שיקום. בנסיבות אלה ודאי שאין לייחס משמעות לעובדה שלא העלתה את הטענות בנוגע לכך בהזדמנות הראשונה, בעת שביקשה מקלט.

14. נוכח האמור, הגעתי לכלל מסקנה כי יש מקום לחשיב את הדין לוועדה הבינמשרדית על מנת שזו תדון בטענות המערערת, מבלי שאביע עמדה לגופו של עניין בשאלה האם עלה בידיה להוכיח קיומה של סכנה לחייה או לחירותה אם תוחזר לארצה, בשל נסיבותיה האישיות הקונקרטיות.

15. בשל מסקנה זו, אין צורך להידרש לטענות המערערת לפיה קיומו של קושי מעשי בהחזרת המערערת לניזיר מהווה טעם הומניטארי כשלעצמו. כך או כך, רק מקום שנתין של מדינה זרה אינו מצליח - תוך שיתוף פעולה מלא מטעמו - להשיג מסמכי נסיעה בהיעדר קשרים דיפלומטיים עם מדינת אזורותו, יש לשקול את מעמדו בישראל (כפי שהיה בנסיבותיו של פסק הדין בבריימ 7267/09 סומיילי עבדולאי נ' משרד הפנים (21.12.2009)). על אף האמור, איני מוצאת כי היה מקום לחלוקת בפקס הדין נשוא הערעור שלפניי את האפשרות להרחיק את המערערת לדרום סודן, על כל המשתמע מכך.

סיכום

16. הערעור מתקבל, אפוא, במובן זה שפסק דינו של בית הדין לעררים מתבטל ועניינה של המערערת מוחזר לוועדה הבינמשרדית לעניינים הומניטאריים, על מנת שזו תידרש לטענותיה בנוגע לסיכון הנשקף לה - בשל נסיבותיה המיוחדות - חיה ותנאלף לשוב לארצה. הצדדים יהיו רשאים להציג לפני הוועדה הבינמשרדית כל חומר ראיות שיימצאו לנכון להציג.

מאתר שעד להחלטת הוועדה הבינמשרדית שביסוד ערעור זה וגם לאחריה החזיקה המערערת ברישיון ישיבה זמני מסוג ב/1 (שפקע עם פקיעת הארכה שניתנה לה בהחלטת המשיב מ-6.3.2014, אני מורה למשיב להחזיר למערערת את רישיון הישיבה האמור עד להחלטת החדשה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עמ"נ 16-07-25532 פלוגית נ' משרד הפנים

תיק חיצוני: 14-1396

שתתקבל. היח ותידחה בקשתה, לא יינקטו צעדי אכיפה נגד המערערת למשך פרק זמן של 30 יום מיום המצאת ההחלטה לבאת כוחה, על מנת לאפשר לה לנקוט הליכים משפטיים.

בשל העובדה שטענותיה המלאות של המערערת לעניין הסיכון הצפוי לה מהחזרתה למדינת מוצאה לא הובאו במלואן לבחינת הוועדה הבינמשרדית, לא ראיתי לנכון לחייב את המשיב בהוצאותיה בערעור זה.

המזכירות תמציא העתק מפסק הדין לבייכ הצדדים.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עמ"נ 25532-07-16 פלוגית נ' משרד הפנים

תיק חיצוני: 1396-14

ניתן היום, י"א תשרי תשע"ז, 13 אוקטובר 2016, בהעדר הצדדים.

נאיר חפז
מנהל בן אור שופטת